

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร และศึกษาปัญหา อุปสรรคและความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 180 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ใช้แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์เกษตรกร ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ

ลักษณะส่วนบุคคล

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.78 เป็นคนไทยพื้นเมือง ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี ร้อยละ 30.56 อายุมากที่สุด 81 ปีอายุน้อยที่สุด 19 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 46.71 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 52.78 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ประถมศึกษาปีที่ 6

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.44 มีรายได้รวมของครัวเรือนในช่วงระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท รายได้รวมของครัวเรือนมากที่สุด 88,000 บาท รายได้รวมของครัวเรือนน้อยที่สุด 3,000 บาท โดยมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 23,122.20 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วงระหว่าง 3 – 4 คน ร้อยละ 53.33 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 6 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.90 คน มีจำนวนแรง

งานในการทำการเกษตรไม่เกิน 2 คน ร้อยละ 67.22 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรมากที่สุด 6 คน จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.27 คน มีจำนวนพื้นที่ในความครอบครองอยู่ในช่วงระหว่าง 6 - 10 ไร่ ร้อยละ 30.00 จำนวนพื้นที่ในความครอบครองมากที่สุด 50 ไร่ จำนวนพื้นที่ในความครอบครองน้อยที่สุด 1 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่ในความครอบครองเฉลี่ย 14.49 ไร่

ลักษณะทางสังคม

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.00 มีการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ระหว่าง 11 - 15 ครั้ง/ปี การได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด 35 ครั้ง/ปี โดยมีการได้รับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 10.65 ครั้ง/ปี มีการติดต่อกับชุมชนภายนอกอยู่ในช่วงระหว่าง 1 - 8 ครั้ง/ปี ร้อยละ 59.45 การติดต่อกับชุมชนภายนอกมากที่สุด 50 ครั้ง/ปี โดยมีการติดต่อกับชุมชนภายนอกเฉลี่ย 8.51 ครั้ง/ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 69.44 ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด 4 ครั้ง/ปี โดยมีการได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 0.49 ครั้ง/ปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 2.13 ซึ่งแยกเป็นรายประเด็น ได้แก่ การป้องกันรักษาป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.04 การปลูกป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.24 การดูแลรักษาต้นไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 1.90 การป้องกันไฟป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.21 และการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.25

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ กับ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อกับชุมชนภายนอกของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายได้ของครัวเรือนของเกษตรกร กับจำนวนพื้นที่ครอบครองมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ปัญหาอุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 26.7 คิดว่าปัญหาการลักลอบเผาป่าในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้มีเห็ดป่าในช่วงฤดูฝน และเพื่อทำการล่าสัตว์ ทำให้เกิดไฟป่าลุกลามอย่างไม่มีขอบเขต เป็นปัญหาที่สำคัญ และควรรีบแก้ไขมากที่สุด โดยร้อยละ 22.5 ต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่เกษตรกร เป็นความต้องการอย่างยิ่งของเกษตรกร และมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานราชการหรือรัฐบาล ให้ความสนใจใส่ดูแลชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่า ให้การสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น งบประมาณในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า วัสดุอุปกรณ์ในการดับไฟป่า เป็นต้น

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาวิจัย พบว่า เกษตรกรบนพื้นที่สูง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง โดยแยกประเด็นการปฏิบัติออกเป็นดังนี้

1.1 การป้องกันรักษาป่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.2 การปลูกป่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในเรื่องของการปลูกต้นไม้ในที่ดินที่ตนเองได้ครอบครองอยู่หรือเป็นเจ้าของ ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรปลูกเอาไว้เพื่อเป็นร่วมเงาให้กับพืชที่ตนเองผลิตในการเกษตร ได้แก่ กาแฟ ต้นชา(เมี่ยง) ปลูกเพื่อเป็นแนวป้องกันลมพายุ และปลูกเป็นแนวเขตพื้นที่ทำกิน

1.3 การดูแลรักษาต้นไม้ เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในเรื่องของการใส่ปุ๋ยพรวนดินให้แก่ต้นไม้ที่ปลูก ในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรจะใส่ปุ๋ยให้กับพืชเกษตรที่ตนเองปลูกเสียเป็นส่วนใหญ่ และถือว่าต้นไม้ที่ปลูกก็ได้อาศัยปุ๋ยที่เกษตรกรใส่ให้กับพืชเกษตรตามไปด้วย

1.4 การป้องกัน ไฟป่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในเรื่องของการทำแนวป้องกันไฟรอบบริเวณหมู่บ้านหรือพื้นที่ทำกิน ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรได้ตระหนักถึงอันตรายของไฟป่าที่จะเข้ามาทำลายผลผลิตทางการเกษตรที่ตนเองปลูกไว้ และทำลายที่พักอาศัยของเกษตรกร เกษตรกรจึงได้ร่วมมือกันปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว

1.5 การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในเรื่องของการแนะนำเพื่อนบ้านให้ทราบถึงประโยชน์ของป่าไม้ และโทษอันเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า กับการแนะนำเพื่อนบ้านให้ทราบถึงอันตรายอันเกิดจากไฟป่าและชักชวนให้ร่วมกันป้องกันไฟป่า ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรต้องการที่จะให้เพื่อนเกษตรกรด้วยกันมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ในอันที่จะอนุรักษ์รักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติเอาไว้ จึงได้ร่วมกันแนะนำพูดคุยในเรื่องดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ

จากผลการปฏิบัติในประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมา ทำให้ทราบว่า เกษตรกรบนพื้นที่สูง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้เป็นอย่างดี เช่น การทำแนวป้องกันไฟป่า การดับไฟป่า เป็นต้น

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 จากการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าอายุของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาของเกษตรกร มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ จิราวรรณ (2534:บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า มีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการจัดสภาพแวดล้อมป่ามรกภาพ มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เพราะผู้มีการศึกษาย่อม ผ่านการเรียนรู้ และ/หรือ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรมาบ้างแล้ว ตลอดจนผลได้ผลเสียของการอนุรักษ์ จึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้เป็นอย่างดี

2.2 รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารายได้ของครัวเรือนของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือนของเกษตรกร มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา (2534:34) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำมีความคิดเห็นระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการสร้างเส้นทางคมนาคมสายพุทธมณฑล ทั้งนี้เพราะผู้มีรายได้ต่ำย่อมต้องการมีรายได้เพิ่ม จึงต้องบุกรุกขยายพื้นที่ทำกินหรือพื้นที่ทางการเกษตรเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ โดยการ ตัดโค่น และเผาต้นไม้ ซึ่งตรงข้าม

กับผู้มีรายได้สูง ที่สามารถจะขยายที่ดินได้ โดยการซื้อที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้มีการอนุรักษ์สูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

2.3 จำนวนพื้นที่ที่ครอบครองมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าจำนวนพื้นที่ที่ครอบครองของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่ครอบครองของเกษตรกร มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาพร (2541) กล่าวว่า พื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนำร่องปลูกป่าพัฒนาชุมชน โดยประชาชนที่มีจำนวนพื้นที่ที่ครอบครองเพียงพอต่อการทำการเกษตร จะไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติม เพื่อทำการเกษตรอีก เพราะจะทำให้เขาไม่สามารถดูแลทำการเกษตรได้ทั่วถึง ดังนั้นเกษตรกรจึงหันมาทำการเกษตรในพื้นที่ที่ตนเองมีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและให้ผลผลิตที่มากพอ

2.4 จากการศึกษาพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความแตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ สันติ (2535:บทคัดย่อ) กล่าวว่า การได้รับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเกษตรกรที่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากภายนอก ย่อมส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่นที่ตนอาศัยไปด้วย

2.5 การติดต่อกับบุคคลภายนอกมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการติดต่อกับบุคคลภายนอกของเกษตรกรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความแตกต่างระหว่างการติดต่อกับบุคคลภายนอกของเกษตรกร มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542:282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลง พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยการไปหาเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของเอกชนเดินทางมาหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้เล็งเห็นประโยชน์ของการไปติดต่อกับบุคคลภายนอก ย่อมส่งผลทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งที่ได้รับการติดต่อนั้น และในการติดต่อกับบุคคลภายนอกของเกษตรกร ทำให้เกิดการสื่อสารรับทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น เกษตรกรจึงได้นำมาปฏิบัติในชุมชนของตนเพื่อรักษาป่าไม้ไว้ให้ลูกหลานของตนต่อไปในอนาคต

3. ปัญหาอุปสรรค และความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในการลักลอบเผาป่า ในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้มีเห็ดป่าในช่วงฤดูฝน และเพื่อล่าสัตว์ แล้วเกิดไฟป่าลุกลามไปอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ทำให้เกิดไฟป่ามาทำลายผลิตผลทางการเกษตรที่เกษตรกรได้ปลูกไว้ ตลอดจนลุกลามเข้ามาทำลายที่พักอาศัยของเกษตรกรตามไปด้วย เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องไฟไหม้ป่าเกิดขึ้น เกษตรกรจึงมีความต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องของการป้องกันไฟป่า วิธีการอนุรักษ์ป่า ที่ถูกต้อง และมีการฝึกอบรมในการดับไฟป่า จากเจ้าหน้าที่ ตลอดจนส่งเสริมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านอื่นๆ เช่น มีการจัดหากล้าไม้ไว้ให้เกษตรกรปลูกในพื้นที่ของตนเองครอบครองอยู่หรือว่าเป็นที่รกร้างว่างเปล่าสาธารณะประโยชน์ จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับชาวบ้านเนื่องในวันสำคัญต่างๆ ตลอดจนรัฐบาล ต้องหันมาให้ความสนใจใส่ดูแลชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ลงในพื้นที่ เช่น งบประมาณในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า วัสดุอุปกรณ์ในการดับไฟป่า เป็นต้น โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งในการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคน ในชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านก็จะเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ที่ตนเองมีส่วนรับผิดชอบและดูแลรักษา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ทำการศึกษารายงาน อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยหลวง และอุทยานแห่งชาติขุนแจ สามารถนำผลการศึกษารายงานมากำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ตนรับผิดชอบ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงดังกล่าวให้มีโอกาสได้รับการศึกษาให้มากขึ้น มีการประสานงานกับทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อมาให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนให้กับเกษตรกรที่ไม่ได้รับการศึกษา
2. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์รักษาทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนของตน
3. ส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลภายนอกในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่น วันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วันต้นไม้ประจำปีของชาติ และพาไปศึกษาดูงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อื่น
4. ส่งเสริมการปลูกพันธุ์พืชต่างๆ ที่ทำรายได้ให้เกษตรกรบนพื้นที่สูง ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยไม่ให้มีการขยายพื้นที่ทำกินออกไปจากบริเวณที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในชุมชนบนพื้นที่สูงให้สามารถดูแลรักษาป่าในบริเวณพื้นที่ชุมชนตั้งอยู่
3. ควรมีการศึกษาสาเหตุของการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ ในบริเวณพื้นที่ที่มีความชัดเจน เพื่อที่จะได้นำมากำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a detailed illustration of an elephant standing and facing left. Above the elephant's head is a traditional Thai oil lamp (diya) with a flame, emitting rays of light. The entire emblem is enclosed within a circular border. The Thai text 'มหาวิทยาลัยเชียงใหม่' is written along the top inner edge of the circle, and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' is written along the bottom inner edge. There are decorative floral motifs on either side of the elephant.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved